

בבא בתרא פ"ד

ואר"ח מכר שוה ו' בה' והוזלו לג' המוכר היכול לחזור ולא הלוקח נתקיים עדיין שהרי המוכר חוזר לעולם. ועמדו על שלש⁴⁵⁴, והמוכר נתאנה. המוכר יכול לחזור בו ולא הלוקח מפני שיאמר לו אילו לא אוניתני לא היית יכול לחזור בך, האם עכשיו שאוניתני תוכל לחזור בך?! ותנא תונא מכר לו חטים רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח.

ולא דברי ר"ח מעמידים את המשנה כשאין אונאה "רע רע יאמר הקונה" ושואלת הגמרא מה רב חסדא השמיע לנו, הרי היא משנה מפורשת⁴⁵⁵? מבארת הגמרא, שמהמשנה היינו אומרים שבמקרה של רב חסדא שניהם יכולים לחזור בהם. וללא דברי רב חסדא היינו אומרים שהמשנה מדברת כשאין כלל אונאה אלא מכרו אותם בשויים, ועכשיו הלוקח טוען איני חפץ באלו. ולכן במכר יפות ונמצאו רעות, הלוקח יכול לחזור בו מפני שיאמר לו יפות בקשתי ומקחי הוא טעות. אבל אם המוכר בא לחזור מפני שהוקרו ולומר גם אני אחזור שהוא מקח טעות, הלוקח יאמר לו אינו טעות שאף אני בחזקת רעות לקחתים, מפני שרע רע יאמר הקונה. ובסיפא ברעות ונמצאו יפות, המוכר חוזר מפני שיאמר טעיתי ולא היה בדעתי למכור את אלו, אבל אם הלוקח בא לחזור מפני שהחטים הוזלו ורוצה לומר לו לא מכרת לי את אלו המוכר יאמר לו לקחתם בחזקת רעות ואני מודה לך⁴⁵⁶. משום מה שכתוב: "רע רע יאמר הקונה". אבל בדין של רב חסדא כשיש אונאה והוקרו או הוזלו, שניהם יכולים לחזור בהם⁴⁵⁷. ורב חסדא אמר שכאשר יש אונאה

453 והוא שתות מקח והוא הדין לשוה ו' בו' שהוא שתות מעות. רשב"ם.

454 יכול לומר עמדו על ד' שהוא ביטול מקח. רשב"ם ותוס'.

455 הרי ע"כ המשנה באה לכך שאל"כ מה קמ"ל. וא"ת אע"ג שהתנא לא משמיע לנו דבר יש לו לשנות כמו ששנינו ביפות ונמצאו יפות ואע"ג שהוקרו והוזלו אלף פעמים ברשות לוקח הוקרו והוזלו, שהמקח נתקיים המקח לאלתר. וי"ל דשאם ברישא היה חידוש מובן מה שנקטו בסיפא אע"ג שהוא פשוט כדי למנות ארבע מדות, אבל אם ברישא אין חידוש בחנם הוכיח בשנה את כל דין יפות ורעות. תוס'.

456 וכן פירש רבינו זקני מ"כ. ולי נראה שיכול לומר אני לא הטעתיך שבחזקת יפות מכרתים לך דטוב טוב יאמר המוכר בשעת מכירה. אבל באונאת שתות של רב חסדא שאין אדם יודע שריו של מקח עד שיראה לתגר אין לומר רע רע יאמר הקונה וידע שקנאו ביוקר. שאם היה יודע לא היה קונה אלא בשויים והוא ונאמן לטעון יודע הייתי שרעות הן ואעפ"כ גמרתי בדעתי לקנותן כיון ששוות את הדמים דעתי לקנותן אבל אם טען הייתי יודע שיש אונאה וגמרתי בדעתי לקנותם אינו נאמן. רשב"ם.

457 רשב"ם פירש בשם רש"י שביפות ונמצאו רעות לוקח חוזר ולא המוכר מפני שהלוקח יאמר לא נתאנתי ואמרתי יפות מפני שטוב טוב יאמר המוכר, אבל במוכר לו שוה חמש בשש והוקרו לא שייך לומר כך ולכן אפ' המוכר יכול לחזור ובסיפא רעות ונמצאו יפות המוכר יכול לחזור ולא הלוקח אע"פ שהוזלו משום שהמוכר יאמר לו לא נתאנתי והייתי יודע שהן יפות אע"פ שהיית אומר שהן רעות דרע רע יאמר הקונה. אבל מכר לו שוה שש בחמש והוזלו אפילו לוקח יכול לחזור בו שלא שייך לומר כן. ור"י פירש שלרב חסדא שניהם יכולים לחזור שאין ללמוד מהמשנה דבר שיתכן שבמשנה מדובר כשלא הוקרו ולא הוזלו. והחידוש הוא שלא נאמר שבמוכר יפות ונמצאו רעות אפ' הלוקח שיוודע שהן רעות לא יוכל לחזור בו, אפ' שהמוכר אמר שהן יפות מפני שהוא ידע שהמוכר אמר יפות רק משום דטוב טוב יאמר המוכר. וכעין זה יש לפרש בסיפא. תוס'.

כשהלוקח נתאנה רק הוא יכול לחזור, אפילו שאחר כך התייקרו. וכאשר המוכר נתאנה רק הוא יכול לחזור, אפילו שאחר כך הוזלו.

אמר רב פפא, יש ראייה ממה ששנינו במשנה שחמתית ונמצאת לבנה שהשמש היא אדומה⁴⁵⁸, שחטה אדומה נקראת שחמתית על שם החמה שהיא אדומה. והראיה שהחמה היא אדומה בבוקר ובערב. ואינה נראית לנו אדומה כל היום, מפני שמאור עינינו אינו ברור כל כך מתוך אור היום שמכה את עינינו.

ומקשה הגמרא ממה ששנינו על הכתוב: "וְרָאָה הַפֶּהֶן אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה מְרָאָהוּ עִמּוֹ מִן הָעוֹר" כמראה חמה עמוקה מן הצל, שהלבן נראה עמוק אצל השחור. והרי שם מראה הנגע הוא לבן, כמו שכתוב: "וְאִם בִּפְהֶרֶת לְבָנָה הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ". ומדמים אותו לחמה ומכאן שהחמה היא לבנה? עונה הגמרא, שהבהרת היא כמראה חמה במה שהיא עמוקה מן הצל, ולא כמראה חמה שמראה הבהרת הוא לבן.

ולס"ד שהחמה מאדימה בבוקר ולמה שעלה בדעתו של המקשה שהקשה ובערב מאש הגהינם ומוורדי גן עדן מהברייתא שהחמה היא לבנה. לא היה קשה לו ממה שהחמה היא אדומה בבוקר ובערב. מפני שאפשר לומר שהחמה נראית אדומה בשעה שהיא שוקעת במערב מפני שהיא עוברת לפתחו של גיהנם ומאדמת מכח אש הגיהנם. ובבוקר מפני שהיא עוברת על פני הוורדים של גן עדן שהוא במזרח ככתוב "גֵן בְּעֵדֶן מְקֻדָּם"⁴⁵⁹. ויש אומרים להיפך, בוקר היא אדומה משום שהיא עומדת במזרח ומאירה כנגדה במערב ומאדמת מכח גיהנם שבמערב. ובערב היא שוקעת במערב ועמוד האור שלה הולך לצד מזרח ומכה בגן עדן ומאדים מכח אדמומית וורדי גן עדן.

למדנו שהמוכר יין ונמצא חומץ, שניהם יכולים לחזור בהן. לכאורה המשנה היא כדברי רבי ולא כדברי חכמים, שלפי חכמים יין וחומץ הם מין אחד, ודומים למוכר חטים יפות ונמצאו רעות שאין שניהם חוזרים אלא רק המתאנה. ורבי וחכמים נחלקו בברייתא, יין וחומץ מין אחד הוא^{460 461}, רבי אומר שני מינין.

458 פי' הר"ר מנחם שהנפקא מינא היא לנודר מן האדום. תוס'.

459 משמע שג"ע הוא במזרח, וכן משמע במדרש שארץ כוש היא במזרחו של עולם והנהר היוצא מעדן שסובב את ארץ כוש מסתמא עומד במזרח. ומה שא' בב"ר פ"כ שרוח מזרחית קולטת, קלטה אדם הראשון, קלטה קין כדכתיב וישב בארץ נוד קדמת עדן, ושמע דאדם הראשון וקין היו במזרחו של עולם ושם אנו עומדים וא"כ ג"ע היה במערב העולם. צ"ל שהמזרח של הכתוב הוא קדם של עולם שאצל ג"ע והוא קדמת עדן, קדם העולם שאצל גן עדן. ומה שא' בב"ר שרוח מזרחי קולטת היא רוח מזרחי של עולם ולא של גן עדן. תוס'.

460 ואם תרם מזע"ז תרומתו תרומה שנקרא "התרומתם ממנו" וכן לענין הודאה ממין הטענה, אם טענו יין וחומץ והודה לו באחד מהן חייב שבועה על השני שיש הודאה מקצת הטענה וממין הטענה. רשב"ם.

461 תוס' הקשו הרי א' לקמן בהמוכר את הפירות הבודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה ואח"כ נמצאת חומץ כל ג' ימים ודאי תרומה מכאן ואילך ספק, ולא תהא תרומתו תרומה. זהרי לחכמים הם מין אחד! וי"ל שהטעם שם הוא משום שלא נתכוין להפריש אלא יין, וכשנמצא חומץ הוא טעות. אבל אם נתכוין להפריש חומץ היא תרומה וכן משמע בתוספתא תרומה פ"ד. אבל קשה ממה שאמרו בהאשה רבה התורם קישות ונמצאת מרה תרומתו תרומה ויחזור ויתרום, וכן מן הטמא על הטהור אמרו שבשוגג תרומתו תרומה אפי' שטעה ושם פירשת'.

תוס'.

נחלקו בתורם מן הרעה על היפה
שתרומתו תרומה

דוחה הגמרא שאפשר לומר שהמשנה היא
כחכמים. וחכמים חולקים על רבי רק לענין מעשר

ותרומה וכדרכי אלעא שאמר, שלומדים שהתורם מן הרעה על היפה תרומתו
תרומה מהכתוב: "וְלֹא תִשָּׂאוּ עֲלֵיו חֲטָא בְּהַרְימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ", אם אינו
קדוש נשיאות חטא למה, הרי לא עשה דבר ויחזור ויתרום מן היפה?!⁴⁶¹ מכאן
לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה, לא תשאו חטא אם תרימו חלבון מן
היפה, אבל אם תרימו מן הרע תשאו חטא שהתרומה תקדש ואין תקנה להחליפה
ולא לחזור ולתרום. אבל לענין מקח וממכר, שזה רוצה לקנות יין או חומץ לא
קנה אפילו שהם מין אחד. מפני שיש מי שנוח לו בטעם יין ויש שנוח לו בטעם
חומץ. אינו דומה לחטים יפות ורעות שיש להם שם אחד וטעם אחד, ומכר לו את
מה שבקש אלא שהונה אותו קצת.

משנה

המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קנה, מדד ולא משך לא קנה. המוכר פירות
ופסק דמים בשער הידוע כל איפה בכך וכך ומשך⁴⁶² קנה אפילו שלא מדד. ואם
מדד ולא משך לא קנה⁴⁶³. אם היה פיקח שוכר את מקומן⁴⁶⁴. הלוקח פשתן מחבירו
הרי זה לא קנה אותו במשיכה עד שיגביהם ויטלם ממקומם למקום אחר⁴⁶⁵, ואם
היה מחובר לקרקע ותלש כל שהוא קנה.

גמרא

רב אסי א' בשם ר"י מדד והניח ע"ג אמר רבי אסי בשם יוחנן, מדד בכליו של מוכר
סימטא קנה והניח על גבי סימטא, קנה הלוקח כאילו הניחם
המוכר ברשותו של הלוקח⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷. אמר רבי זירא לרבי אסי, שמא לא שמע מרבי
יוחנן אלא במודד והניח לתוך קופתו של הלוקח שכליו קנו לו בסימטא, שהרי יש
לו רשות להניח שם את כליו כבחצר השותפין. אבל בסימטא בלא כלי, לא קנה
שאין כאן לא משיכה ולא רשות המיוחדת ללוקח. וכן לא קנה בכלי בלא סימטא,

462 כגון בסימטא ובחצר של שניהן קנה ואע"פ שלא מדד שמדידה לא מעכבת שאינה אלא גלווי מילתא בעלמא
כמה מכר, אבל אם לא פסק אע"פ שמדד ומשך לא קנה כמו שאמרו דלא סמכא דעתייהו, שעדיין המוכר יכול
להעלות את דמיהם כל מה שירצה וזה יכול לומר לא אקנם אלא בזול. רשב"ם.

463 וכגון שמדד בכליו של מוכר והניח ע"ג סימטא אבל מדד ונתן לתוך כליו של לוקח קנה כמו שא' בגמ'.
רשב"ם

464 אם הם ברשות בעלים כמו שא' בגמ' ומעמידים בשליפי רברבי ולכן שנינו בהם משך שאין דרכם בהגבהה
שמישיכה לא שייכת אלא בדברים שאינם בני הגבהה כמו שאמרו בגמ'. רשב"ם.

465 ואורחא דמילתא נקט שאין דרך להגביה מקחו אלא כדי ליטלו ולילך. רשב"ם.

466 וכגון שפסק את הדמים ויש מי שאמר שסימטא היא שביל של יחידים ואני שמעתי כניסה בולטת מרה"ר
ויש רשות לבני אדם להעמיד שם חפצים שלהם כחצר השותפים שאינו עשוי להילוך בני רשות הרבים. רשב"ם
467 מדובר כשהמוכר מודד ואע"פ שמישיכת המוכר אינה מועלת ללוקח כאן הדין שונה מפני שהוא מסתלק
כשהוא מודד ומניח על גבי סימטא. אבל אם הלוקח מדד הדבר פשוט ובוה לא היה עולה על הדעת שרבי זירא
אמר שמא לא שמע רבי אלא במודד לתוך קופתו אבל על גבי קרקע לא, אע"ג שמישיכה מועילה בסימטא כאילו
היא מושך ברשותו. ובלא משיכה לא קנה בסימטא. תוס'.

כגון כליו ברשות הרבים שאין לו רשות להושיבם שם⁴⁶⁸. אמר לו רבי אסי, תלמיד זה דומה כאנשים שלא למדו את השמועה. האם צריך לומר שאם מדד לתוך כליו של הקונה בסימטא קנה, הרי כליו של הלוקח קונים לו אפילו ברשות המוכר!?

ר' ינאי א' בשם רבי חצר השותפין ושואלת הגמרא קבלה ממנו או לא, האם רבי זירא קיבל מרב אסי את תשובתו או לא. ומביאה הגמרא

ראיה שרבי זירא קיבלה ממנו ממה שרבי ינאי, רבו של רבי יוחנן, אמר בשם רבי חצר השותפין קונין מקח זה מזה⁴⁶⁹. ולכאורה הם קונים זה מזה בחצר השותפים ובסימטא כשהניח על גבי קרקע כרבי אסי. וכשרבי זירא שמע מרבי ינאי דבר זה הוא קיבל את דברי רבי אסי.

כשהניח בתוך קופתו דוחה הגמרא, שרבי ינאי אמר שהם קונים זה מזה כשהניח לתוך קופתו. וכן מסתבר ממה שאמר רבי

יעקב בשם רבי יוחנן, מדד והניח על גבי סימטא לא. וקשה מדברי רבי אסי בשם רבי יוחנן ודברי רבי ינאי על דברי רבי יעקב בשם רבי יוחנן? אלא יש לומר כאן מדובר במודד לתוך קופתו וכאן במודד על גבי קרקע. רבי אסי אמר אמת ששמע מרבי יוחנן שקנה במודד לתוך קופתו, ורבי יעקב שמע שרבי יוחנן אמר שלא קנה במודד על גבי קרקע. ורבי אסי טעה בפירוש דברי רבי יוחנן וחשב שאמר שקנה במודד על קרקע, ומשום כך רבי זירא לא קיבל את דבריו.

מדד ולא משך לא קנה ברה"ר שאין ומביאה הגמרא ראיה שרבי זירא לא קיבלה. ממה כליו קונים ברה"ר

מדובר בסימטא⁴⁷⁰. וחייבים לומר שמדובר במדד והניח על גבי קרקע, שהרי אם הניח בתוך קופתו קשה בין לרבי ינאי, בין לרבי יעקב, ובין לרבי אסי מדוע לא קנה! אלא מדובר כשהניח בלא כלי וקשה על רבי אסי שאמר שקנה, ולכן רבי זירא לא קיבלה ממנו. דוחה הגמרא, שלא מדובר בסימטא אלא ברשות הרבים. ואפילו אם מדד לתוך קופתו לא קנה שאין כליו של לוקח קונה לו ברשות הרבים.

שואלת הגמרא, אם מדובר ברשות הרבים קשה מהרישא, משך ולא מדד קנה. האם יש מי שאומר שמישיכה קונה

ברשות הרבים, הרי אביי ורבא אמרו, מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם, כגון בספינה ובהמה גסה, משיכה קונה בסימטא ובחצר שהיא של שניהם, והגבהה קונה בכל מקום? עונה הגמרא, שמה ששנינו משך הוא מרשות הרבים לסימטא. שאם לא מדובר בסימטא אלא ברשות הרבים קשה הסיפא, אם

468 רשב"ם.

469 משמע מתוך הלשון שהחצר קונה בלא זכיית כליו ומשמע שקנה אף בלא משיכה. תוס'.

470 תוס' הקשו שמא מדובר בכליו של מוכר ולא הניח על גבי סימטא ולכן לא קנה. ואין לומר שאם הוא בכליו של מוכר איך המשיכה מועילה, מפני שודאי שהיא מועילה. ונראה שממה שנקטו מדד ולא משך משמע שלא מועיל דבר אלא משיכה כיון שלא נאמר מדד ולא הניח ע"ג קרקע ולא משך. תוס'.

היה פיקח שוכר את מקומו, ממזי הוא שוכר מקום ברשות הרבים!?. אלא ודאי מדובר בסימטא או בחצר השותפים שיכול לשכור מקום מבני המבוי הפתוח לאותה סימטא⁴⁷¹.

ואומרת הגמרא שהסיפא ואם היה פיקח נאמרה בפני עצמה, ואם היא ברשות בעלים אם היה פיקח שוכר את מקומו, יש מקום שאם יהיה פיקח ישכור את רשות בעלים כדי לקנות את מקחו⁴⁷².

471 רשב"ם ותוס'.

472 ובא להשמיענו משפטי קנייה שמשכיכה קונה ושכירות מקום כהגבהה לגבי פשתן. רשב"ם.